

Egzaminy bez tajemnic

W kilku słowach o maturze i egzaminie ósmoklasisty

DOI: 10.47050/jows.2025.1.9-16

Zadania w arkuszach egzaminacyjnych skonstruowane według jednolitych wymagań, prace zdających oceniane przez przeszkolonych egzaminatorów według takich samych reguł, upubliczniony harmonogram i zasady przeprowadzania – tak wyglądają w naszym kraju egzaminy państwowe, także językowe. Zakres umiejętności i poziom określa podstawa programowa, a typy zadań są opisane w informatorach opracowywanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną i dostępnych na stronie instytucji. Zatem i uczniowie, i nauczyciele dysponują ogromną bazą użytecznych danych dotyczących systemu egzaminacyjnego, po które warto sięgnąć.

MAGDALENA PATER
Centralna Komisja Egzaminacyjna

EXAMS WITHOUT SECRETS. ON MATURA AND EIGHTH-GRADE EXAM

There are two common external exams in Polish educational system – the maturity exam and the eighth-grade exam. Both measure the knowledge and skills specified in the core curriculum of general education. All exam papers are assessed according to same set mark schemes to ensure comparability of marking standards. All examiners are trained in the same way by the Regional Examination Boards. Sample examination questions with answers are available to the public and can be find in the guides published by the Central Examination Board on its website. There, one can also find sample examination papers, mock examination papers, sets of exam practice tasks, and exam papers from previous years with recording and answers key. The examination timetable and detailed procedures regarding the organization and conduct of examinations as well as exams results and reports are also published. Both teachers and students have a solid base of data at their disposal which they can use while preparing to take the exams.

KEY WORDS: CENTRAL EXAMINATION BOARD, EXAMINATION PAPERS, ASSESSMENT, MATURA EXAM, THE EIGHTH-GRADE EXAM

W polskim systemie edukacji są dwa powszechne egzaminy zewnętrzne – **egzamin ósmoklasisty** oraz **egzamin maturalny**. Egzamin ósmoklasisty jest obowiązkowy – musi do niego przystąpić każdy, kto kończy szkołę podstawową. To pierwszy ważny egzamin, z którym stykają się młodzi ludzie w Polsce. Teoretycznie nie ma się czego obawiać, bo egzaminu nie można nie zdać (nie ma określonego minimalnego wyniku, jaki należy uzyskać), ale prawda jest taka, że od wyniku tego egzaminu wiele zależy. Im więcej bowiem punktów uzyska uczeń, tym większe ma szanse na dostanie się do wymarzonej szkoły ponadpodstawowej – wyniki są brane pod uwagę przy rekrutacji. Jednym z trzech obowiązkowych przedmiotów na tym egzaminie jest język obcy nowożytny. Zadania, z którymi musi się zmierzyć ósmoklasista, sprawdzają, w jakim stopniu opanował on podstawę programową dla danego przedmiotu dla dwóch pierwszych etapów edukacyjnych. Oczekiwany poziom umiejętności jest określany jako A2 w skali *Europejskiego systemu opisu kształcenia językowego* (ESOKJ).

Z kolei egzamin maturalny, z którym wielu młodym ludziom przychodzi się zmierzyć na koniec trzeciego etapu edukacyjnego, nie jest obowiązkowy – nie jest warunkiem ukończenia szkoły średniej. A jednak co roku przystępują do niego setki tysięcy absolwentów szkół ponadpodstawowych, ponieważ egzamin maturalny – oprócz tego, że sprawdza stopień opanowania przez zdającego podstawy programowej kształcenia ogólnego z danego przedmiotu – potwierdza także stopień znajomości danego języka w skali ESOKJ (B1 – w przypadku pisemnego egzaminu z języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym, B2 – w przypadku kształcenia na poziomie rozszerzonym, B2+ – w przypadku kształcenia na poziomie dwujęzycznym) i zastępuje egzamin wstępny do szkół wyższych. Uczelnie traktują wyniki matury z danego przedmiotu lub przedmiotów (przede wszystkim na poziomie rozszerzonym) jako kryteria w procesie rekrutacji. Ta ostatnia jej funkcja – przepustka na studia – sprawia, że nauczyciel przygotowujący uczniów do egzaminów maturalnych jest pod dużą presją. Co może zrobić, aby jak najlepiej przygotować swoich uczniów do obu egzaminów z języka obcego nowożytnego? Czy system egzaminów zewnętrznych oferuje jakiegokolwiek wsparcie?

Rys. 1. Przykład zadania z egzaminu ósmoklasisty

Zadanie 5. (0–2)

Dla każdej z opisanych sytuacji (5.1.–5.2.) wybierz właściwą reakcję. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

5.1. Jesteś z kolegą w teatrze. Jak zapytasz, czy podoba mu się sztuka?

- A. What does it look like?
- B. Are you enjoying it?
- C. How would you like it?

5.2. Koleżanka ma dziś urodziny. Jak złożysz jej życzenia?

- A. Happy New Year!
- B. The same to you!
- C. All the best!

Wymaganie ogólne

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej [...].

Wymagania szczegółowe

VI.4. Uczeń [...] pyta o opinie [...] (5.1.).

VI.6. Uczeń składa życzenia [...] (5.2.).

Źródło: CKE 2025.

Przepisy, zasady i kryteria w małym palcu, czyli zostań egzaminatorem

Zdarza się, że nauczyciele narzekają na zmieniające się przepisy i wymagania dotyczące egzaminów zewnętrznych – czy to ósmoklasisty, czy egzaminu maturalnego. Jest na to rada – warto zostać egzaminatorem egzaminu ósmoklasisty lub maturalnym, bo każdy egzaminator jest na bieżąco informowany o wszystkich zmianach. Aby zostać egzaminatorem, należy mieć uprawnienia do wykonywania zawodu nauczycielskiego, pracować w zawodzie co najmniej trzy lata (MEN 1991), a co najważniejsze – odbyć kurs i zdać egzamin przygotowany przez jedną z ośmiu Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych (OKE) funkcjonujących w naszym kraju. Kurs obejmuje zajęcia warsztatowe, doskonalące umiejętność kryterialnego oceniania prac uczniowskich w testach egzaminacyjnych i na egzaminie ustnym, a końcowy egzamin polega na sprawdzeniu, czy kandydat na egzaminatora potrafi się posługiwać

obowiązującymi zasadami oceniania (MEN 2009). Nauczyciel egzaminator, który zna dogłębnie rodzaje zadań w arkuszach oraz kryteria przyznawania punktów, a także wie, na co zwracać uwagę w trakcie egzaminu, lepiej przygotuje do niego uczniów. Udział w ocenianiu prac ósmoklasistów i prac maturalnych przynosi także inne korzyści – pozwala nauczycielom egzaminatorom doskonalić ich pracę, gdyż tylko bezpośredni kontakt z wypowiedziami innych uczniów daje im możliwość wyciągnięcia wniosków dotyczących pracy dydaktycznej i wprowadzania zmian, które mogą się przyczynić do egzaminacyjnego sukcesu.

Bazy danych, czyli pracuj z materiałami CKE

Na rynku istnieje wiele publikacji przygotowanych przez wydawnictwa bądź nauczycieli, dotyczących egzaminów z języków obcych. Pracując z ósmoklasistami i przyszłymi maturzystami, warto jednak sięgać do materiałów Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE). Wtedy mamy pewność, że zadania egzaminacyjne są zgodne z treściami zawartymi w podstawie programowej, czyli wpisują się w zamieszczone tam wymagania ogólne oraz wymagania szczegółowe, a egzamin ocenia to, czego uczniowie mieli się nauczyć. Przykład właściwie zbudowanego zadania widać na rys. 1. Przedstawione na nim ćwiczenie z zakresu funkcji językowych sprawdza umiejętność reagowania – w tym przypadku chodzi o sprawdzenie, czy uczeń potrafi zapytać o opinię i złożyć życzenia.

W otwartych bazach danych na stronach CKE i OKE można znaleźć arkusze egzaminu ósmoklasisty i arkusze maturalne z poprzednich lat (wraz z nagraniami i zasadami oceniania), arkusze diagnostyczne (czyli tzw. próbne egzaminy) oraz dodatkowe materiały edukacyjne, czyli tzw. szybkie powtórki dla ósmoklasistów lub banki zadań dla maturzystów, zawierające zadania egzaminacyjne wraz ze wskazówkami, które podpowiadają, na co zwracać uwagę przy ich rozwiązywaniu. Rys. 2 przedstawia fragment takich materiałów dla ósmoklasistów. Warto zwrócić uwagę na wskazówki dotyczące rozwiązywania zadania z zakresu rozumienia ze słuchu – jaką przyjąć strategię i o czym trzeba pamiętać w przypadku zadań wielokrotnego wyboru. Podobne podpowiedzi można znaleźć w materiałach dla maturzystów – przedstawia je rys. 3. Warto pamiętać o tym, że każdy typ zadania egzaminacyjnego jest zbudowany według określonych zasad – zawiera tzw. dystraktory, czyli odpowiedzi niepoprawne, ale atrakcyjne dla zdającego. Zdający powinien być tego świadomy i nie dać się zwieść. Na przedstawionych przykładach widać, że choć w treści nagrania padają słowa sugerujące każdą z trzech podanych odpowiedzi, tylko jedna z nich jest właściwa.

Przygotowując uczniów do egzaminów, warto też sięgać do publikowanych przez CKE zasad oceniania. Na rys. 4 pokazano fragment tego typu dokumentu opracowanego do arkusza maturalnego z 2024 roku na poziomie podstawowym z języka angielskiego. Widać, że w przypadku zadań otwartych oprócz odpowiedzi oczekiwanych CKE podaje także przykłady odpowiedzi akceptowanych i odpowiedzi niepoprawnych wraz z uzasadnieniem, dlaczego dana odpowiedź jest lub nie jest akceptowana. Dokument zawiera także przykłady

Rys. 2. Fragment materiałów – zadania dla ósmoklasistów ze wskazówkami

Zadanie 1.⁶

Usłyszysz dwukrotnie pięć tekstów. W zadaniach 1.1.–1.5., na podstawie informacji zawartych w nagraniu, z podanych odpowiedzi wybierz właściwą. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

Kliknij, aby odsłuchać.⁷

1.1. What's wrong with Tina?

Podpowiadamy, jak rozwiązywać...	
Na początek...	<ul style="list-style-type: none"> Przeczytaj uważnie każdy podpunkt zadania i zapoznaj się z opcjami odpowiedzi. Teksty do poszczególnych podpunktów zadania będą poruszały inny temat, zatem należy skupić się na każdym podpunkcie osobno. Każdego tekstu wysłuchasz dwukrotnie. Słuchając nagrania pierwszy raz, staraj się wybrać poprawną opcję odpowiedzi albo przynajmniej wyeliminować jedną, co do której masz pewność, że jest niepoprawna. Słuchając nagrania po raz drugi – upewnij się, że Twój pierwszy wybór był słuszny albo odrzuć opcję odpowiedzi, która wydaje Ci się mniej prawdopodobna. Pamiętaj, że w nagraniu padną zapewne wszystkie słowa, które są kluczowe dla poszczególnych obrazków – niejako pozwalają odróżnić jeden obrazek od drugiego. Czasami jednak te słowa będą padały w kontekście zdania przeczącego albo jako „tło” dla wypowiedzi na zupełnie inny temat.
Zadanie 1.1.	Pomożemy Ci rozwiązać pierwszy podpunkt w tym zadaniu. W nagraniu usłyszysz nazwy wszystkich części ciała, które na poszczególnych rysunkach dziewczynka wskazuje jako bolące, tj. ręką,

Źródło: CKE 2020.

Rys. 3. Fragment materiałów – zadania dla maturzystów ze wskazówkami

Zadanie 7.

Usłyszysz dwukrotnie sześć tekstów. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania. Zakreśl literę A, B albo C.

Tekst 1.

7.1. The conversation takes place

- A. in a shoe shop.
- B. in a clothes shop.
- C. in an electronics shop.

Wskazówki do rozwiązania zadania	
→	Jakie mogą być charakterystyczne elementy dla każdego sklepu? Co zwykle się tam sprzedaje? Spróbuj znaleźć w tekście elementy opisujące sprzedawany przedmiot. Jakie czynności wykonywane z pomocą tego przedmiotu są przedstawione w tekście?
→	Czy kobieta kupuje buty?
→	Czy w dialogu jest informacja o tym, że kobieta ogląda lub przymierza jakąś odzież?
→	Czy w tekście wymieniono nazwę jakiegoś sprzętu elektronicznego? Czy kobieta chce dokonać zakupu sprzętu?

Transkrypcja

Man: What about these ones, madam?
Woman: I think they're too small. I'm looking for something comfortable to use for a long time.
Man: How about these? You'll feel good even walking or dancing in them. Would you like to put them on?
Woman: Yes, please. Will you turn the music up? Oh, they're nice. And no cable! Great! But I don't like the colour.
Man: Don't you like pink?
Woman: Actually, they're for my boyfriend.
Man: I see. Black then. I'm sure he'll like these headphones. You can keep them on for hours and the music sounds great.
Woman: OK. I'll take them.

Źródło: CKE 2015.

akceptowanych odpowiedzi udzielonych przez zdających z dysleksją. W tzw. uszczegółowieniach do zadań otwartych można znaleźć informację, czy wymagany jest poprawny zapis wyrazów. Dotyczy to zwykle wyrazów na poziomie A1 lub A2 o dużej frekwencji w języku angielskim. Obowiązuje też zasada, że błędy ortograficzne zmieniające znaczenie wyrazu nie są akceptowane, nawet w przypadku zdających z dysleksją, np. jeżeli zdający zamiast słowa *meet* w języku angielskim napisze *meat*, to taka odpowiedź nie będzie zaliczona. Warto zwrócić uwagę na to, że wśród odpowiedzi niepoprawnych pokazanych na rys. 4 znajduje się wyrażenie *an electric bike*. Zgodnie z uszczegółowieniem w tym przypadku wymagany był poprawny zapis słowa *electric*, dlatego nawet drobna literówka pozbawia zdającego punktu.

W *Zasadach oceniania rozwiązań zadań* (CKE 2024b) znajdziemy także szczegółowe opracowania dotyczące oceniania wypowiedzi pisemnych w podziale na kryteria: treść, spójność i logika, zakres środków językowych oraz poprawność środków językowych. Szczególną uwagę poświęcono w dokumencie kryterium treści – można tam znaleźć odniesienia do poszczególnych pod-

punktów poleceń wraz z informacją, jak powinna wyglądać prawidłowa realizacja tych podpunktów, oraz przykłady zdań, które pokazują, czy zdający rozwinął swoją wypowiedź w odniesieniu do danego podpunktu polecenia, czy wyłącznie odniósł się do tego podpunktu (bądź też wcale się do niego nie odniósł).

W 2024 roku na egzaminie maturalnym z języka angielskiego na poziomie podstawowym do opisanie była pamiątka przywieziona z wycieczki (rys. 5). Jeśli zdający napisał, że przywiózł sobie pamiątkę, to takie zdanie nie było punktowane. Wystarczyło jednak dopisać, że tą pamiątką był niebieski kubek, aby egzaminator uznał, że zdający odniósł się do tego podpunktu polecenia. A jeśli zdający dodał jeszcze jedno określenie, to wypowiedź była uznawana za rozwiniętą. Można zatem było napisać jedno zdanie, np. „Kupiłem sobie duży magnes w kształcie weneckiej gondoli” (*I bought myself a big magnet in the shape of a Venetian gondola*), aby egzaminator uznał, że zdający odniósł się do podpunktu polecenia i w odniesieniu do niego rozwinął swoją wypowiedź.

Należy pamiętać, że za kryterium treści można zdobyć aż pięć punktów, zatem warto poświęcić trochę czasu na analizę przykładów, które pokazują, co to znaczy, że zdający „odniósł się i rozwinął swoją wypowiedź”.

Sprawozdania, czyli ucz się na błędach innych

We wrześniu każdego roku CKE publikuje szczegółowe sprawozdania dotyczące egzaminów maturalnych. Wbrew pozorom nie są to tylko statystyki ujawniające liczbę uczniów przystępujących do egzaminu oraz typy szkół czy miejscowości, z których pochodzą zdający (choć i takie dane tam się znajdują). Tym, na co warto zwrócić szczególną uwagę i wykorzystać później w pracy dydaktycznej, jest analiza poszczególnych części egzaminu z danego przedmiotu wraz z przykładami rozwiązań oraz wartościującymi komentarzami egzaminatorów. Ze sprawozdania można się dowiedzieć, które zadania sprawiły uczniom najwięcej trudności,

jakie były najczęstsze błędy i z czego one wynikają. To wiedza, którą posiadają eksperci i egzaminatorzy po sprawdzeniu kilkuset prac, a do której nie mają dostępu nauczyciele niebędący egzaminatorami. Na rys. 6 przedstawiono fragment sprawozdania do zadania, z którym maturzyści poradzili sobie najstabiliej, i opisano prawdopodobne przyczyny takiego stanu rzeczy.

Czytając sprawozdania, warto zwrócić uwagę na część zatytułowaną „Pod lupą”, szczegółowo omawiającą wybrane zakresy umiejętności, które okazały się najtrudniejsze dla zdających. W 2024 roku eksperci CKE przyjrzeni się wypowiedziom pisemnym i pokazali, w jaki sposób egzaminatorzy oceniają prace pod kątem zakresu środków językowych. Dlatego w sprawozdaniu znalazły się przykłady prac maturalnych ocenionych na maksymalną liczbę 3 punktów w tym zakresie, przykłady prac ocenionych na 2 punkty oraz na 1 punkt. Na rys. 7 przedstawiono pracę ocenioną na maksymalną liczbę punktów. Informacje o tym, jak powinna wyglądać taka praca, można znaleźć w informatorze CKE oraz w publikowanym przez CKE opracowaniu zawierającym zasady oceniania, ale eksperci CKE zdają sobie sprawę z tego, że opis „szeroki zakres środków językowych; liczne precyzyjne sformułowania” nie będzie wiele mówił osobie, która nie jest egzaminatorem. Na przykładzie tej pracy widać, że zdający posługuje się różnorodnymi i zaawansowanymi strukturami gramatycznymi, w tym mową zależną, i stosuje słownictwo na poziomie B1 lub wyższym. Natomiast praca oceniana na 1 punkt zawiera bardzo ograniczone środki językowe – zdający posługuje się głównie czasem teraźniejszym i bezokolicznikami.

Zagadnienia omawiane w sekcji „Pod lupą” stanowią fantastyczny materiał dydaktyczny dla nauczycieli, którzy nie są egzaminatorami. Pokazanie uczniom prac wybranych przez autorów sprawozdania i omówienie ich z nimi w klasie być może pozwoli uniknąć podobnych błędów podczas pisania własnego egzaminu. Można pokazać uczniom wzorową pracę oraz kilka słabszych, a następnie wskazać to, co sprawiło, że zostały one niżej ocenione, lub wspólnie się na tym zastanowić.

Analiza wyników, czyli korzystaj z dostępnych danych

Od kilku lat mamy w Polsce System Informatyczny Obsługujący Egzaminy Ogólnokształcące, którego jednym z głównych elementów jest moduł „Wyniki”. Można tam znaleźć zarówno wyniki zbiorcze, jak i poszczególnych uczniów. Mimo że dostęp do bazy SIOEO mają dyrektorzy szkół oraz uprawnieni przez nich nauczyciele, dane zawarte w tej bazie nie są w pełni wykorzystywane. Co roku słychać głosy nauczycieli, którym dyrekcja zleciła analizę wyników

Rys. 4. Fragment zasad oceniania – zadanie otwarte na maturze

Zadanie 5.4.

Oczekiwana odpowiedź znajduje się w tekście B. Kluczowe jest wskazanie informacji, że rower autorki wiadomości został przerobiony na rower elektryczny. Wymagany jest poprawny zapis wyrazów *electric, bike, bicycle*.

Akceptowane są **wszystkie odpowiedzi nieujęte w zasadach oceniania**, które są **merytorycznie poprawne i spełniają wszystkie warunki zadania**.

Odpowiedź oczekiwana (1pkt)	
an electric one / an electric bike/bicycle	
Przykładowe akceptowane odpowiedzi (1pkt)	
(a/an) electric an electrical bike (a/an) electric vehicle / an EV / an e-bike (a) motor bike a bike with electric motor/engine	odpowiedź akceptowana
(a/the) electric bike	akceptowane jest pominięcie przedimka lub błędny przedimek
a great/fantastic/cheaper electric bike an ecological bike	akceptowane jest uzupełnienie odpowiedzi przymiotnikiem, który wynika z tekstu
an electric cycle/two-wheeler	akceptowane są wyrazy synonimiczne do wyrazu <i>bike</i>
a new electric bike	akceptowane jest dodanie przymiotnika <i>new</i>

Przykładowe niepoprawne odpowiedzi (0 pkt)	
(a) city bike something for her preference bike suitable for my mum an electronic bike FUNBIKE	odpowiedź jest niezgodna z tekstem
an electrick bike	błąd ortograficzny – wymagana pełna poprawność zapisu w wyrazie o wysokiej frekwencji w języku angielskim
a much better/good one better/comfortable bike a new bike	odpowiedź jest nieprecyzyjna
electric which like new bike electric very an electric bike	odpowiedź jest niejasna
(an) electric bikes easy to ride my preferences about new bike	odpowiedź nie łączy się logicznie z fragmentem tekstu otaczającym lukę

Źródło: CKE 2024b.

Rys. 5. Fragment zasad oceniania – wypowiedź pisemna na maturze

• opisz pamiętkę przywiezioną z wycieczki

V.1) Zdający opisuje [...] przedmioty [...].

Należy uznać każdą komunikatywną odpowiedź, w której zdający opisuje pamiętkę przywiezioną z wycieczki, na którą wybrał się w pojedynkę.

Samo wskazanie, co jest przywiezioną pamiętką, **nie jest traktowane** jako realizacja tego podpunktu polecenia oraz **nie jest elementem rozwijającym**, np. *I bought a souvenir. It's a mug.* (nie odniósł się); **ALE** *I bought a souvenir. It's a blue mug.* (odniósł się)

Nie jest wymagane użycie słowa „pamiętka”. Zdający może opisać konkretną rzecz, którą przywiózł z wycieczki.

Opis pamiętki może odnosić się do takich cech jak, np.

- wygląd (rozmiar, kształt, kolor, materiał itp.), np. *I bought myself a big magnet in the shape of a Venetian gondola.* (odniósł się i rozwinął); *I brought some stone sculptures in Greece.* (odniósł się)

Źródło: CKE 2024b.

Rys. 6. Fragment sprawozdania z matury – analiza trudności zadań

W obszarze rozumienia ze słuchu zdający najlepiej poradzili sobie z zadaniami sprawdzającymi umiejętność znajdowania w wypowiedzi określonych informacji – za zadania 1.1–1.5. oraz 3.1., 3.3. i 3.4. uzyskali średnio 83% punktów. Spośród zadań sprawdzających tę umiejętność, najwięcej kłopotów przysporzyło maturzystom wybranie poprawnej odpowiedzi w zadaniu 3.3.

3.3. What did Julian and his wife do?

- A. They bought a castle to renovate.
- B. They lived and worked in a castle.**
- C. They rented an apartment in a castle.

Transkrypcja:

My name's Julian and some time ago my wife and I agreed to live in a castle located in a forest, a long way from anywhere. The people who had bought it offered us free accommodation in the castle in exchange for renovating it. Of course, all the costs were covered by the owners. (...)

Zadanie 3.3. oparte było na wypowiedzi Juliana na temat renowacji zamku. Poprawnej odpowiedzi udzieliło 65% zdających, którzy zrozumieli, że zamek został kupiony przez kogoś innego, a Julianowi i jego żonie została złożona oferta mieszkania w zamku w zamian za wykonanie prac remontowych. Około 20% maturzystów zaznaczyło jednak odpowiedź A. Prawdopodobnie dokonali takiego wyboru, ponieważ usłyszeli słowa *bought* i *renovating* padające w nagraniu, a nie zrozumieli kontekstu, w jakim te wyrazy występowały.

Źródło: CKE 2024a.

Rys. 7. Fragment sprawozdania z matury – analiza „pod lupą”

Hi, everyone!

I'm back from my trip. I went on it all by myself.

I always wanted to visit Canada! It finally happened! I decided not to take anyone with me, because I hardly wanted to be focused on sightseeing. However, I met my cousin there! I didn't expect to meet him in Canada, last time we've seen each other almost 10 years ago. He told me that he wanted to see some monuments. I was so happy to meet him! When I was about to come back home, he gave me our photo from the trip in a beautifully designed frame. It is the best souvenir ever! I have one simple advice for you readers. When you go on a trip all by yourself, please remember to stay in contact with your family or friends. To be honest, the trip was so good that I can't imagine a better one! I can't wait for more!

Źródło: CKE 2024a

egzaminu ósmoklasisty lub maturalnego i przygotowanie planu naprawczego. Niektórzy powątpiewają w cel takiego działania, sądząc, że przygotowywanie planu naprawczego dla uczniów, którzy już opuścili mury szkoły, nie ma większego sensu. A tu chodzi przecież o doskonalenie pracy szkoły i nauczycieli. I te informacje, dostępne w postaci danych w systemie SIOEO, mogą temu służyć. Nadrzędną cechą systemu egzaminów zewnętrznych jest obiektywizm. Zatem te same warunki przeprowadzania egzaminów, te same zadania i jednolite kryteria oceniania sprawiają, że wyniki uczniów można porównywać.

W analizie wewnątrzszkolnej przydatne będą wykresy ilustrujące procentowe wykonanie konkretnych zadań egzaminacyjnych w poszczególnych klasach, w szkole oraz w całym kraju. Warto wtedy zwrócić uwagę na te zadania, których poziom wykonania znacznie się różni od wskaźnika wykonania w grupach odniesienia (szkoły, województwa, kraju). Poznając numery tych zadań, możemy z zasad oceniania lub ze sprawozdania odczytać sprawdzane przez nie umiejętności, a z arkusza ich treść. Rys. 8 ukazuje fragment sprawozdania z numerami zadań oraz przypisanymi im umiejętnościami z podstawy programowej, które były przez nie sprawdzane. W sprawozdaniu wzbogacono te informacje o średni wynik na poziomie kraju. Nawet w ten sposób można sporządzić krótką analizę wyników własnej szkoły, klasy czy poszczególnych uczniów, a następnie przełożyć ją na konkretne działania dydaktyczne, które należy podjąć, żeby poprawić wyniki w zakresie opanowania tych umiejętności.

Pytania kontrolne – sprawdź, w czym tkwi problem

Przykłady pytań kontrolnych, które powinno się zadać, przygotowując analizę wyników i ewentualnie plan naprawczy, dotyczą różnych kwestii i mogą brzmieć następująco:

1. Czy średni wynik w naszej szkole z języka obcego jest dla społeczności szkolnej satysfakcjonujący? Czy jest zbliżony do wyniku uzyskanego w gminie lub powiecie? Czy jest wyższy od średniego wyniku w Polsce?
2. Czy średnie wyniki uczniów w klasach się różnią?
3. Które zadania z języka angielskiego okazały się najtrudniejsze dla uczniów w szkole?
4. Czy te same zadania okazały się podobnie trudne dla uczniów w Polsce/województwie/gminie?
5. Jakie umiejętności sprawdzane były tymi zadaniami?

Teksty i ich rozumienie, czyli korzystaj z autentycznych źródeł

Pracując z maturzystami, warto sięgać do oryginalnych tekstów znajdujących się w arkuszach egzaminacyjnych. Powinny one być dopasowane do wieku i zainteresowań maturzystów oraz tak dobrane, by ich zrozumienie nie wymagało zbyt obszernej wiedzy ogólnej. Warto korzystać z tekstów literackich, ponieważ można je znaleźć w każdym arkuszu egzaminacyjnym, nawet na poziomie podstawowym. Często są to fragmenty klasycznych dzieł, np. w 2024 roku w arkuszu egzaminacyjnym z języka francuskiego na poziomie podstawowym znalazł się fragment słynnego dzieła Marcela Prousta *W poszukiwaniu straconego czasu*. Teksty powinny być odpowiednio zaadaptowane do poziomu zdających, dlatego zazwyczaj ich język musi być uproszczony. Nie powinny być zbyt długie – teksty do słuchania lub czytania w arkuszu maturalnym z języka obcego mają od 200 do maksymalnie 500 wyrazów.

Gdzie szukać takich materiałów? Teksty literackie (także w formie audiobooków) można znaleźć w cyfrowym archiwum Internet Archive (archive.org) prowadzonym przez organizację non-profit z USA. Archiwum udostępniane jest naukowcom, historykom, a także w celach edukacyjnych. Z części zasobów może ponadto korzystać każdy. Duże księgarnie internetowe zamieszczają niekiedy fragmenty sprzedawanych książek, a próbki tekstów literackich można też znaleźć na stronach poszczególnych wydawnictw. W poszukiwaniu wartościowych autentycznych tekstów warto również zaglądać na strony stacji telewizyjnych (np. www.bbc.com), czasopism (np. www.newyorker.com), dzienników krajowych (np. www.nytimes.com, www.elpais.com), jak i cieszących się renomą gazet lokalnych (np. www.ladepeche.fr) w języku docelowym. Dobrym źródłem tekstów użytkowych będą strony narodowych przewoźników (autobusowych, kolejowych, lotniczych) lub miejsc użyteczności publicznej (bibliotek, muzeów, obiektów sportowych itp.).

Jak pracować z oryginalnymi tekstami? Zauważmy, jak dużo zadań sprawdza rozumienie tekstu na poziomie globalnym. Zadania sprawdzające zrozumienie **głównej myśli tekstu** zazwyczaj wymagają od zdającego odpowiedzi na pytanie, o czym informuje/mówi/opowiada autor danego tekstu. Takie zadania zazwyczaj zawierają następujące pytania:

- ➡ O czym jest ten tekst?
- ➡ Co jest głównym tematem tekstu?
- ➡ O czym mówi autor tekstu?
- ➡ O czym rozmawiają rozmówcy?
- ➡ Jak można zatytułować ten tekst lub jego fragment?

Rys. 8. Fragment sprawozdania z matury – poziom wykonania zadań

TABELA 5. Poziom wykonania zadań

Rozumienie ze słuchu

Zadanie	Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024		Poziom wykonania zadania (%)
	Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe	
1.1.	II. Rozumienie wypowiedzi. <i>Zdający rozumie wypowiedzi ustne o umiarkowanym stopniu złożoności, wypowiadane w naturalnym tempie, w standardowej odmianie języka [...].</i>	II.5) Zdający znajduje w wypowiedzi określone informacje.	77
1.2.			94
1.3.			70
1.4.			95
1.5.			96
2.1.		II.4) Zdający określa kontekst wypowiedzi [...].	81
2.2.		II.2) Zdający określa główną myśl wypowiedzi [...].	79
2.3.		II.3) Zdający określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi.	79
2.4.		II.3) Zdający określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi.	82
2.5.		II.7) Zdający wyciąga wnioski wynikające z informacji zawartych w wypowiedzi.	86
3.1.		II.5) Zdający znajduje w wypowiedzi określone informacje.	85
3.2.		II.4) Zdający określa kontekst wypowiedzi [...].	85
3.3.		II.5) Zdający znajduje w wypowiedzi określone informacje.	65
3.4.		II.5) Zdający znajduje w wypowiedzi określone informacje.	81
3.5.		II.3) Zdający określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi.	80

Źródło: CKE 2024a.

Zadania sprawdzające umiejętność **określania intencji nadawcy wypowiedzi** wymagają od maturzysty odpowiedzi na następujące pytania:

- ➔ Dlaczego autor napisał ten tekst?
- ➔ Do czego zmierza autor tekstu?
- ➔ Jaki cel chce osiągnąć autor tekstu?

Takie zadania zazwyczaj zawierają następujące zwroty: autor tekstu zachęca/zaprasza/udziela rady/proponuje/wyjaśnia/poleca/odradza/przeprasza/dziękuje itp.

Umiejętność **określania kontekstu** wypowiedzi sprawdzają pytania odnoszące się do:

- ➔ miejsca: „Gdzie można przeczytać ten tekst?“, „Gdzie można usłyszeć taki komunikat?“, „Gdzie można usłyszeć taką rozmowę?“;
- ➔ czasu: „Kiedy tekst został napisany?“, „Kiedy toczy się rozmowa?“, „Kiedy nadawany jest ten komunikat?“;
- ➔ sytuacji: „W jakich okolicznościach został napisany ten tekst?“;
- ➔ nadawcy: „Kto jest autorem tekstu?“, „Kto się wypowiada?“;
- ➔ odbiorcy: „Do kogo skierowany jest tekst?“;
- ➔ formy: „Czy jest to komunikat, ogłoszenie, wykład, artykuł czy program radiowy?“.

Informacje dotyczące egzaminu ósmoklasisty oraz egzaminu maturalnego, w tym wszystkie opisywane w tym artykule dokumenty, można znaleźć na stronie internetowej CKE lub stronach internetowych OKE.

BIBLIOGRAFIA

- ➔ CKE (2015), *Egzamin maturalny. Język angielski. Poziom podstawowy. Zbiór zadań*, <shorturl.at/f27c8>, [dostęp: 3.03.2025].
- ➔ CKE (2020), *Szybka powtórka przed egzaminem...*, <shorturl.at/urNfg>, [dostęp: 3.03.2025].
- ➔ CKE (2024a), *Sprawozdanie za rok 2024. Egzamin maturalny. Język angielski. Poziom podstawowy. Poziom rozszerzony. Poziom dwujęzyczny*, <shorturl.at/ynFJW>, [dostęp: 3.03.2025].
- ➔ CKE (2024b), *Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Język angielski. Poziom podstawowy*, <shorturl.at/zCYJO>, [dostęp: 3.03.2025].
- ➔ CKE (2025), *Informator o egzaminie ósmoklasisty z języka angielskiego od roku szkolnego 2024/2025*, <shorturl.at/1j6pW>, [dostęp: 3.03.2025].
- ➔ MEN (1991), Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. DzU z 2024 r., poz. 750, 854, 1473, 1933).
- ➔ MEN (2009), Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 kwietnia 2009 r. w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji, z późniejszymi zmianami (DzU z 2009 r. nr 70 poz. 600).

STRONY ZAWIERAJĄCE PRZYDATNE INFORMACJE

- ➔ Egzamin ósmoklasisty cke.gov.pl/egzamin-osmoklasisty
- ➔ Egzamin maturalny cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2023, cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2015

MAGDALENA PATER Pracuje w Wydziale Egzaminów z Języków Obcych CKE, gdzie odpowiada za egzamin maturalny z języka angielskiego na poziomie podstawowym. Wcześniej redaktorka merytoryczna w wydawnictwie Nowa Era, zajmująca się przygotowaniem materiałów do egzaminu ósmoklasisty, koordynatorka w fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej programów edukacyjnych wspierających rozwijanie kompetencji nauczycieli i poprawę jakości pracy polskich szkół, a także tłumaczka tekstów z dziedziny edukacji. Z wykształcenia nauczycielka języka angielskiego.